

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۷ / شماره ۱ (پیاپی ۶۵) / بهار ۱۴۰۷
صفحه ۳۲۵ تا ۳۵۰

فرار مالیاتی و پولشویی و بررسی پیامدها

زهیر مفیدی

گروه حسابداری، واحد بین‌المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، کیش، ایران

حسین بدیعی

گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Badiei@iau.ac.ir

زهرة حاجی‌ها

گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

آرتین بیطاری

گروه حسابداری، واحد شهرقدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۱

چکیده

شناسایی عوامل مؤثر و طراحی راهبردهای پیشگیرانه برای کاهش این پدیده، ضرورت تحقیقات نظام‌مند و کاربردی را ایجاد می‌کند. هدف این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی و توسعه راهبردهای پیشگیرانه است. روش تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها توصیفی شاخه مطالعه اسنادی است. استفاده از تحلیل محتوای کیفی بر اساس چارچوب نظام‌مند، امکان شناسایی الگوهای رابطه‌ای میان فرار مالیاتی و پولشویی و تحلیل پیامدهای اقتصادی و نهادی آن را فراهم می‌کند. مطالعه حاضر با تلفیق شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌ای، به شناسایی پدیده محوری فرار مالیاتی، راهبردهای مقابله‌ای و پیامدهای آن پرداخت. یافته‌ها نشان داد که فعالیت‌های زیرزمینی مالی، ضعف روش‌های سنتی تشخیص درآمد، دسترسی غیرقانونی به منابع مالی و پیچیدگی جرایم مالی از مهم‌ترین شرایط علی فرار مالیاتی هستند. در بخش شرایط زمینه‌ای، زیرساخت‌های فناوری، چارچوب قانونی، نهادهای نظارتی و تعامل بین‌المللی نقش کلیدی داشتند. راهبردهای پیشنهادی شامل اصلاح قوانین و استانداردها، بهبود شفافیت مالی، ارتقای عملکرد حسابرسی و نظارت بین‌المللی است. جهت تحلیل روایی سنجه‌ها از تکنیک تحلیل عاملی تاییدی با لیزر استفاده شده است. این مطالعه ضمن ارائه مدل تلفیقی، بستر مناسبی برای سیاست‌گذاری مالی و توسعه ابزارهای نظارتی فراهم می‌آورد.

واژه‌های کلیدی: فرار مالیاتی، پولشویی، شفافیت مالی، حسابرسی مالیاتی، راهبردهای پیشگیرانه.

۱- مقدمه

مارس ۲۰۲۰ تاریخچه ای را با شیوع یک وضعیت اضطراری بهداشت عمومی به دلیل کووید-۱۹ رقم زد. از زمان شروع شیوع، گسترش عفونت در سراسر کشورها و مناطق جهان در حال افزایش بوده است که منجر به قرنطینه های مرکزی برای محافظت از مردم در برابر شیوع این بیماری شده است (آنیکا^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد گزارش داد که همه گیری کووید-۱۹ تأثیر قابل توجهی بر جوامع و اقتصاد ما داشته است. همچنین گزارش شده است که افزایش جرایم مرتبط با کووید-۱۹، از جمله کلاهبرداری های کلاهبرداری، کلاهبرداری های سرمایه گذاری، کلاهبرداری از محصولات، کلاهبرداری های خیریه، و کلاهبرداری های مرتبط با سایبری (فینسن، ۲۰۲۰)، همراه با روند رو به رشد به سمت سایبری شویی (فینسن، ۲۰۲۰) وجود دارد. رونکا، ۲۰۲۱). به این ترتیب، همه گیری کووید-۱۹ تغییرات قابل توجهی را برای متخصصان حسابداری ایجاد کرده است (جابین، ۲۰۲۱). امروزه پولشویی به عنوان یک چالش جدی در کشور مطرح گشته است (حیدرزاده و همکاران، ۱۴۰۵). از اینرو مجرمان برای پنهان کردن منبع غیر قانونی درآمد خود، از فرآیند پولشویی استفاده میکنند. ابزارها و شیوه های پولشویی، به عنوان اصلی ترین عامل تامین مالی جرایم مذکور، با ظهور و بروز فناوری های نوین چنان تنوع یافته است که دیگر مبارزه با آن را به قالب های سنتی گذشته محدود نمیشود (یزدانی و امجدیان، ۱۴۰۴).

حسابداران حرفه ای با گزارش هر گونه تراکنش مشکوکی که بر اساس قضاوت حرفه ای آنها مواجه می شوند، به عنوان خط مقدم مبارزه با پول شویی برای شرکت ها در عملیات روزانه خود عمل می کنند (راوندآ و همکاران، ۲۰۱۹). موقعیت آنها این فرصت را برای آنها فراهم می کند تا هر گونه فعالیت مشکوکی را که در سازمان رخ می دهد شناسایی کنند. با این حال، اعتبار آنها در مبارزه با پولشویی مورد تردید است (گیلز، ۲۰۱۹؛ صالحی و همکاران، ۲۰۲۰). علاوه بر تقاضا به عنوان نهادهای گزارش دهنده مبارزه با پول شویی، نقش حسابدار در حال حاضر به ویژه در طول همه گیری پیچیده تر شده است، زیرا آنها باید از راه دور کار کنند (احمدی و محمودی، ۱۴۰۴). در حین کار از راه دور، حسابداران حرفه ای باید در مهارت های حرفه ای و فناوری اطلاعات مهارت داشته باشند تا به شرکت ارزش بیافزایند (شن^۵ و همکاران، ۲۰۲۰)، جدا از اینکه آنها را به آگاهی از پولشویی و خطر جرایم سایبری مجهز کنند (جابین، ۲۰۲۱). ارزیابی ریسک ملی مالزی در مورد پولشویی و تامین مالی تروریسم ۲۰۲۰ اشاره کرد که حسابداران دارای ریسک متوسط رو به بالا نسبت به پولشویی هستند. ذکر شده است که حسابداران به دلیل قرار گرفتن در معرض خطر ML/TF به طور قابل توجهی آسیب پذیر هستند.

پدیده های فرار مالیاتی و پولشویی از جدی ترین چالش های نظام های اقتصادی محسوب می شوند، زیرا هم توان دولت در تأمین مالی پایدار را کاهش می دهند و هم سلامت و شفافیت ساختارهای مالی را تهدید می کنند. در

¹ Onyeaka

² FinCEN

³ Jabin

⁴ Ravenda

⁵ Shen

اقتصاد ایران، فرار مالیاتی به‌ویژه در حوزه اشخاص حقوقی به سطحی رسیده که موجب کاهش قابل توجه درآمدهای مالیاتی و ایجاد شکاف میان ظرفیت بالقوه و بالفعل نظام مالیاتی شده است؛ موضوعی که امیری‌پور و پژویان (۱۳۹۶) با تحلیل داده‌های درآمدی شرکت‌ها، آن را نشانه‌ای از ضعف سازوکارهای شناسایی درآمد، نبود شفافیت و ناتوانی در مهار فرصت‌های سوءاستفاده ارزیابی می‌کنند. در چنین شرایطی، پولشویی نیز با بهره‌برداری از همین خلأهای نهادی و نظارتی، چرخه‌های ناسالم مالی را تقویت کرده و بر پیچیدگی مشکلات افزوده است، زیرا ضعف نظارت کلان‌احتیاطی و ناکارآمدی چارچوب‌های کنترلی بستر مساعدی برای گردش سرمایه‌های غیرشفاف و گریز از بازرسی‌های رسمی فراهم می‌سازد. سامانی‌پور و همکاران (۱۳۹۹) نشان می‌دهند که تقویت نظارت احتیاطی کلان نقش مهمی در افزایش ثبات نظام بانکی دارد و هرگونه اختلال در این نظارت، احتمال بروز فعالیت‌های پنهان و جابه‌جایی‌های مالی غیرقانونی را بالا می‌برد. افزون بر این، تشدید جریان‌های غیرشفاف مالی می‌تواند ثبات مالی را به مخاطره اندازد و زمینه بروز شوک‌های پولی و مالی گذرا را فراهم کند، زیرا ناپایداری در بازارهای مالی و نبود هماهنگی در ساختارهای نظارتی معمولاً موجب افزایش رفتارهای فرصت‌طلبانه و تضعیف اعتماد عمومی می‌شود؛ فلاحتی و همکاران (۱۳۹۶) نیز تأکید می‌کنند که پایداری مالی ایران در برابر شوک‌های مالی شکننده است و وجود جریان‌های غیرشفاف یکی از عوامل تضعیف‌کننده این پایداری به شمار می‌رود. مجموعه این شواهد نشان می‌دهد که نبود یک الگوی جامع برای تحلیل و کنترل فرار مالیاتی و پولشویی، منجر به تشدید پیامدهای اقتصادی و کاهش کارایی حکمرانی مالی شده و پژوهش حاضر ضرورت تدوین الگویی منسجم برای شناسایی، تبیین و مدیریت این دو پدیده و پیامدهای گسترده آنها را برجسته می‌کند.

پولشویی یک تهدید جدی برای سیستم مالی همه کشورها محسوب شده و به حاکمیت دولت‌ها صدمه می‌رساند (زراعت کیش و بامری، ۱۴۰۴)؛ در اقتصاد ایران نیز چند سالی است که به مقابله با پدیده پولشویی توجهی خاص شده است (صداقتی و همکاران، ۱۴۰۴). بر اساس رژیم مبارزه با پولشویی، گزارش فعالیت‌های مشکوک در عملیات روزانه آنها باید توسط حسابداران حرفه‌ای تهیه شود. با این حال، بر اساس یک نظرسنجی انجام شده در سال ۲۰۲۰، تنها ۲-۳٪ از حسابداران حرفه‌ای مایل به گزارش گزارش فعالیت‌های مشکوک به مقامات بودند (ایمنی و همکاران، ۲۰۲۱). از این رو، عدم تمایل حسابداران حرفه‌ای می‌تواند دلیل احتمالی افزایش فعالیت‌های پولشویی باشد (گیلز^۱، ۲۰۱۹؛ ایمنی و همکاران، ۲۰۲۱). عدم اجرای قوانین اعمال شده بر متخصصانی که تراکنش‌های مشکوک را گزارش نمی‌کنند نیز به تعهد آنها به گزارش گزارش فعالیت‌های مشکوک کمک می‌کند (نورتون^۲، ۲۰۱۸). از آنجایی که حسابداران حرفه‌ای موظف به مراقبت از عموم مردم هستند (عزیز^۳، ۲۰۲۱)، آنها باید وظایف خود را به عنوان خط مقدم پولشویی انجام دهند (گیلز، ۲۰۱۹؛ آیکاف^۴، ۲۰۲۰) با حفظ ارزش‌ها،

¹ Imeny

² Geels

³ Norton

⁴ Aziz

⁵ ICAEW

اخلاقیات و نگرش‌های حرفه‌ای طبق این‌کد. اخلاق برای حسابداران حرفه‌ای عدم انجام این‌کار منجر به از دست دادن اعتماد در بین مردم می‌شود (گیلز، ۲۰۱۹).

حسابداران حرفه‌ای به‌عنوان پیش‌تازان رژیم مبارزه با پولشویی، نقشی حیاتی در مبارزه با جرایم مالی، از جمله فعالیت‌های پولشویی که در طول این‌همه‌گیری افزایش یافته‌است، ایفا می‌کنند. با این‌حال، مطالعه محدودی چارچوب گزارشگری پولشویی را به‌طور خاص برای حسابداران حرفه‌ای بررسی کرده‌است. پایبندی حسابداران حرفه‌ای به ارزش‌ها، اخلاقیات و نگرش‌های حرفه‌ای ضروری‌است، به‌ویژه در طول این‌بیماری همه‌گیر با روند صعودی پولشویی (جابین، ۲۰۲۱؛ ویتویسکی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

بر اساس کتابچه راهنمای کمیته اروپا برای پولشویی، منتشر شده در سال ۱۹۹۰، پول‌شویی شامل انتقال پول‌های به‌دست‌آمده از طریق فعالیت‌های مجرمانه‌است (اصلانی و همکاران، ۲۰۱۱). پس از آن، در دنیا در حوزه پولی‌قوانینی اتخاذ شد تا منشاء غیرقانونی این‌پول پنهان شود و از مسئولیت قانونی که در غیر این‌صورت ناشی از عواقب چنین فعالیت غیرقانونی‌است، اجتناب شود. پولشویی عموماً شامل پنهان کردن منبع پولی‌است که از طریق فعالیت‌های غیرقانونی مانند قاچاق مواد مخدر، فساد، اختلاس یا قمار به‌دست از طریق تبدیل آن به منبع قانونی بوجود می‌آید. علاوه بر این، می‌توان آن را به‌عنوان تقلب و فریب شامل منابع مالی برای به‌دست آوردن سود مالی از یک فرد یا کسب و کار تعریف کرد. پول‌شویی مجموعه‌ای از معاملات چندگانه‌است که برای پنهان کردن منبع دارایی‌های مالی استفاده می‌شود تا این‌دارایی‌ها بدون به‌خطر انداختن مجرماتی که می‌خواهند از آنها استفاده کنند، مورد استفاده قرار گیرند. منطبق بر تحقیق یوسف و همکاران (۲۰۲۳) این تراکنش‌ها معمولاً به سه مرحله تقسیم می‌شوند:

مرحله اول، قرار دادن است که شامل فرآیند قرار دادن وجوه غیرقانونی به مؤسسه گزارش‌دهنده از طریق سپرده‌گذاری، صرافی، انتقال وجه یا ابزارهای دیگر است.

مرحله دوم لایه بندی است که شامل استفاده از چندین لایه تراکنش برای جداسازی وجوه غیرقانونی از منابع غیرقانونی آنها است. این کار برای پنهان کردن یا دشوار کردن ردیابی منشاء وجوه غیرقانونی انجام می‌شود. مرحله سوم ادغام است. مرحله ادغام جایی است که وجوه غیرقانونی با موفقیت در اقتصاد ادغام شده یا به‌عنوان وجوه قانونی ظاهر شده‌اند (سانوسی^۲ و همکاران، ۲۰۱۶) که در این میان حسابرسان نقش اساسی در مدیریت صورت‌های مالی دارند.

آنها مسئول اطمینان از ثبت دقیق کلیه تراکنش‌ها و اطلاعات و عدم وجود تقلب یا تحریف هستند. آنها باید اطمینان حاصل کنند که هیچ تراکنش مشکوکی رخ نمی‌دهد، که می‌تواند ناشی از کلاهبرداری یا سایر فعالیت‌های متقلبانه باشد. این بدان معناست که نقطه شروع حرفه حسابرسی برای بررسی و مسئولیت گزارشگری باید نحوه انجام مکرر حسابرسی باشد، خواه از عملکرد خوب حسابرسی و قوانین اخلاقی حرفه‌ای پیروی کند یا نه. به این ترتیب، حسابرس مجبور نیست به‌طور تهاجمی به دنبال تخلف باشد. در عوض، اگر حسابرس در حین انجام

¹ Vitvitskiy

² Sanosi

مأموریت خود، شرایطی را کشف کند که سوء ظن عملیات پولشویی را ایجاد کند، این نگرانی پس از بررسی بیشتر وجود دارد. در آن صورت، حسابرس باید این شبهات را به پلیس گزارش کند. هدف اصلی این مطالعه درک نقش و مسئولیت حسابرسان در پیشگیری و کاهش اثرات پولشویی به ویژه در مالزی است که بسیاری از شرکت ها و موسسات مالی در فعالیت های غیرقانونی دست داشته اند. علاوه بر این، همچنین بررسی خواهد شد که چگونه می توان از آنها برای کاهش تأثیر پولشویی و سایر فعالیت های غیرقانونی بر چند جنبه مانند اقتصاد، جامعه و سیاست استفاده کرد.

نوآوری مقاله در بهره‌گیری از فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین و هوش مصنوعی برای افزایش شفافیت مالی و کاهش فرار مالیاتی مورد تأکید قرار گرفته است. مطالعات اخیر نشان می‌دهند که ادغام این فناوری‌ها می‌تواند فرآیندهای گزارشگری مالی را خودکار کرده، شفافیت تراکنش‌ها را افزایش دهد و امکان رصد فعالیت‌های غیرقانونی را تسهیل کند (هلمی و همکاران، ۲۰۲۴؛ ژنگ و همکاران، ۲۰۲۴؛ نگویان و هوانگ، ۲۰۲۳). با این حال، محدودیت‌های فنی و حقوقی پیاده‌سازی این فناوری‌ها در نظام مالیاتی ایران نیز مورد توجه قرار گرفته است؛ از جمله هزینه‌های بالای راه‌اندازی، پیچیدگی ادغام با زیرساخت‌های موجود، مسائل امنیت داده و فقدان چارچوب‌های قانونی شفاف برای فناوری‌های مالی نوین. بررسی این محدودیت‌ها، علاوه بر تقویت جنبه نظری نوآوری، دیدگاه واقع‌بینانه‌ای برای کاربرد عملی و سیاست‌گذاری در راستای کاهش فرار مالیاتی و مبارزه با پولشویی ارائه می‌دهد.

چارچوب نظری و پیشینه

تحقیقات صورت پذیرفته در خارج از کشور

مایو^۱ (۲۰۲۵) تحقیقی با عنوان فرار مالیاتی و پولشویی در قرن بیست و یکم: چالش‌ها و راهبردهای مبارزه انجام داد که در تحقیق خود اذعان داشتند راهبردهای مبارزه با جرایم مالی شامل اقدامات نظارتی پیشرفته، همکاری‌های فرامرزی و پذیرش فناوری‌های نوظهور مانند هوش مصنوعی و بلاکچین برای شناسایی و جلوگیری از معاملات غیرقانونی است. یافته‌ها بر ضرورت یک واکنش هماهنگ جهانی برای کاهش خطرات جرایم مالی، تضمین شفافیت اقتصادی و تقویت حاکمیت مالی بین‌المللی تأکید می‌کند.

میلانوویک^۲ (۲۰۲۴) تحقیقی با عنوان پولشویی و سایر اشکال جرایم مالی انجام داد که در تحقیق خود اذعان داشتند جرایم مالی می‌تواند توسط شرکت‌ها، گروه‌های جرایم سازمان‌یافته یا افراد انجام شود. شهروندان، شرکت‌ها، ساختارهای دولتی و در موارد شدید، کل اقتصاد ملی می‌توانند قربانی این جرم شوند. دلایل متعددی برای افزایش جرایم مالی وجود دارد که اولین آنها مجازات پایین زندان برای مرتکبان، سپس عدم امکان اثبات اعمال، و همچنین تنظیم ناکافی اقدامات حفاظتی و کنترلی توسط دولت است. با توجه به خطر این روند رشد این نوع جرایم، نیاز

¹ Maio

² Milanovic

میرمی به دولت‌ها برای جلوگیری از توسعه جرایم مالی وجود دارد. در این مقاله از ادبیات گسترده‌ای که مربوط به موضوع است، استفاده شده است.

ذوالکفیل^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق خود چارچوبی برای حسابداران حرفه‌ای در مواجهه با پولشویی ارائه داد و نشان داد که آن‌ها باید در مواجهه با معاملات اشخاص مرتبط، مالکیت ذی‌نفع و فعالیت‌های تجارت الکترونیک، قضاوت حرفه‌ای و شکاکیت بیشتری به کار گیرند تا گزارش‌های باکیفیت‌تری به مراجع ذی‌ربط ارائه دهند.

یوسف^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق خود نقش حساب‌برسان در کاهش آثار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی پولشویی را بررسی کرده و بر اهمیت کمیته‌های حساب‌رسی و حساب‌برسان داخلی و خارجی در پیشگیری از این پدیده تأکید دارد و توصیه‌هایی بر اساس استانداردهای بین‌المللی ارائه می‌دهد.

جکسون و وایت^۳ (۲۰۲۳) در تحقیق خود به کاربرد الگوریتم‌های پیش‌بینی‌گر در حساب‌رسی مالیاتی پرداخته و نشان داد که این ابزارها دقت حساب‌برسان در شناسایی الگوهای پولشویی را به شکل چشمگیری بهبود می‌بخشند. نیگان و هوانگ^۴ (۲۰۲۳) در تحقیق خود تأثیر هوش مصنوعی بر تحلیل ریسک در حساب‌رسی مالیاتی بررسی شد و نتایج حاکی از آن بود که این فناوری توانایی شناسایی معاملات پرریسک را افزایش داده و به کاهش پولشویی کمک می‌کند.

ژانگ^۵ و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق خود بر اهمیت رویکرد ریسک‌محور در حساب‌رسی مالیاتی تأکید کرده و نشان داد که چنین رویکردی علاوه بر افزایش دقت شناسایی تراکنش‌های مشکوک، زمان حساب‌رسی را نیز کاهش می‌دهد.

گزالس و مارتینز^۶ (۲۰۲۳) در تحقیق خود با مقایسه کشورها نشان داد که کشورهایی با قوانین سختگیرانه‌تر و همکاری‌های بین‌المللی قوی‌تر در کاهش پولشویی و ارتقای عملکرد حساب‌رسی مالیاتی موفق‌تر بوده‌اند.

براون^۷ و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیق خود ناکارآمدی روش‌های سنتی در شناسایی معاملات مشکوک را مطرح و اثبات کرد که استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند با دقت بالاتر و هزینه کمتر به شناسایی الگوهای پولشویی کمک کند.

سانتوس و آلمیا^۸ (۲۰۲۲) در تحقیق خود نقش قوانین ملی و بین‌المللی را در بهبود حساب‌رسی مالیاتی بررسی کرده و نتیجه گرفت که وجود قوانین به‌روز و قوی نقش مهمی در کاهش پولشویی دارد.

ویلسون و کلارک^۹ (۲۰۲۲) در تحقیق خود نشان داد که فناوری بلاک‌چین با افزایش شفافیت تراکنش‌های مالی می‌تواند در کاهش تقلب و پولشویی و ارتقای حساب‌رسی مالیاتی نقش مؤثری ایفا کند.

¹ Zoalkafil

² Yosef

³ Jeckerson and Whight

⁴ Nguyen and Howang

⁵ Zhang

⁶ Gonzales and Martinz

⁷ Brown

⁸ Santos and Almiya

⁹ Wilson and Clark

اسمیت و جانسون^۱ (۲۰۲۱) در تحقیق خود بیان کرد که فناوری‌های نوین دیجیتال و یادگیری ماشین می‌توانند دقت و سرعت حسابرسان در شناسایی پولشویی را به شکل قابل توجهی افزایش دهند.

احمد و سالم^۲ (۲۰۲۱) در تحقیق خود نشان دادند که آموزش حسابرسان مالیاتی نقش تعیین‌کننده‌ای در افزایش توانایی آن‌ها برای شناسایی معاملات مشکوک دارد و یکی از راهکارهای مؤثر مقابله با ناکارآمدی است.

میلر و توماس^۳ (۲۰۲۱) در تحقیق خود استفاده از ابزارهای تحلیلی پیشرفته مانند داده‌کاوی و یادگیری ماشین را بررسی کرده و نشان داد که این ابزارها کارایی و دقت حسابرسی مالیاتی در کشف پولشویی را ارتقا می‌دهند.

گارسیا و رودریگز^۴ (۲۰۲۱) در تحقیق خود تأکید کردند که رویکرد ریسک‌محور در حسابرسی مالیاتی باعث تمرکز بیشتر بر تراکنش‌های مشکوک شده و توانایی حسابرسان در شناسایی پولشویی را افزایش می‌دهد.

لی و کیم^۵ (۲۰۲۰) در تحقیق خود بررسی قوانین بین‌المللی ضد پولشویی را در کره جنوبی انجام داد و نتیجه گرفت که انطباق بیشتر با این قوانین موجب کاهش نرخ پولشویی و بهبود عملکرد حسابرسان می‌شود.

وانگ و ژائو^۶ (۲۰۲۰) در تحقیق خود نشان دادند که استفاده از داده‌های بزرگ در حسابرسی مالیاتی می‌تواند شفافیت تراکنش‌های مالی را افزایش داده و به کاهش موارد پولشویی کمک کند.

خان و مالیک^۷ (۲۰۲۰) در تحقیق خود به استفاده از ابزارهای مالی نوین برای شناسایی الگوهای پنهان پولشویی پرداخت و نتیجه گرفت که این ابزارها دقت حسابرسی را به‌طور چشمگیری افزایش می‌دهند.

حسن و احمد^۸ (۲۰۲۰) در تحقیق خود تأثیر عوامل فرهنگی را بررسی کرده و نشان داد که کشورهایی با فرهنگ شفافیت مالی بالاتر، موفقیت بیشتری در شناسایی پولشویی توسط حسابرسان داشته‌اند.

تحقیقات صورت پذیرفته در داخل کشور

بیدکی و همکاران (۱۴۰۴) تحقیقی با عنوان چالش‌های اجرائی حکمرانی شایسته در نظام مالیاتی ایران انجام دادند که در تحقیق خود اذعان داشتند نظام مالیاتی ایران با چالش‌های اجرائی از جمله سامانه و پایگاه جامع اطلاعات مالیاتی مودیان، شیوه‌های به روز مالیات ستانی، معافیت‌های ناکارآمد، آموزش ماموران و مودیان مالیاتی در شناخت حقوق و تکالیف خود، افزایش فرهنگ مالیاتی و بیان نحوه هزینه کرد درآمدهای مالیاتی و مقابله با فساد اداری مواجه است که حل این چالش‌ها ابتدا نیازمند بستری حقوقی و قانونی و در بستر اجرائی نهایتاً منجر به کاهش فرار مالیاتی و افزایش رضایت عمومی و توسعه پایدار خواهد شد.

کلائی و همکاران (۱۴۰۳) تحقیقی با عنوان مطالعه و بررسی نقش ابتکارات دولت الکترونیکی بر فرار مالیاتی و پولشویی با تأکید بر نقش تعدیل‌گر فناوری اطلاعات و ارتباطات انجام دادند که نتایج نشان می‌دهد که نتایج

¹ Smith and Johnson

² Ahmed and Salem

³ Miler and Thomas

⁴ Garcia and Rodrigues

⁵ Lee and Kim

⁶ Wang and Zao

⁷ Khan and Malik

⁸ Hasan and Ahmad

نشان می‌دهد که بین ابتکارات دولت الکترونیکی بر فرار مالیاتی و پولشویی با نقش تعدیل‌گر فناوری اطلاعات و ارتباطات ارتباط معناداری وجود دارد.

فلاح و جعفر صالحی (۱۴۰۳) این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و بر اساس منابع کتابخانه‌ای، به بررسی جرم پولشویی و میزان کارآمدی قوانین ایران و اسناد بین‌المللی در مقابله با آن پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد کشورها همراه با نهادهای بین‌المللی در تلاش‌اند با تصویب و اجرای قوانین مناسب، از وقوع پولشویی در مؤسسات مالی پیشگیری کرده یا در صورت وقوع، متخلفان را شناسایی و مجازات نمایند.

ابوحزمه (۱۴۰۲) وی در پژوهش خود با موضوع مبارزه با فساد مالی و پولشویی در حقوق بین‌الملل تأکید دارد که جرایمی چون قاچاق و تجارت غیرقانونی با استفاده از پولشویی مشروع جلوه داده می‌شوند و این امر یکی از چالش‌های بزرگ اقتصاد جهانی است. بر اساس نتایج، مبارزه با پولشویی به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه اهمیت بالایی دارد و یکی از راهکارهای مؤثر، محروم کردن مجرمان از منافع مالی ناشی از این جرایم است.

نوروزی و همکاران (۱۴۰۳) این تحقیق با رویکرد توصیفی - تحلیلی بررسی می‌کند که پولشویی چگونه موجب بی‌ثباتی اقتصاد جهانی شده و سرمایه‌گذاری خارجی را تضعیف می‌کند. نتایج نشان می‌دهد نهادهای مالی بین‌المللی باید با همکاری یکدیگر و کشورها، اقداماتی نظیر ردیابی جریان پول‌های کثیف، ارتقای شفافیت بانکی و توسعه زیرساخت‌های الکترونیکی را برای پیشگیری و مقابله مؤثر با پولشویی دنبال کنند.

حاج نوری و همکاران (۱۴۰۳) در این پژوهش با استفاده از مدل‌های تعادل عمومی پویای تصادفی، اثر تکانه‌های بهره‌وری در بخش‌های قانونی و غیرقانونی اقتصاد ایران بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد تکانه مثبت بهره‌وری در هر دو بخش باعث افزایش تولید، دستمزد، سرمایه‌گذاری و تقاضای پول می‌شود و جابه‌جایی نیروی کار میان دو بخش قانونی و غیرقانونی رخ می‌دهد.

عباسپور و مهدوی مجد (۱۴۰۳) این تحقیق با روش توصیفی - تحلیلی به نقد قوانین پولشویی ایران از منظر فقهی و موضوعه پرداخته است. یافته‌ها حاکی از آن است که ضعف قوانین کنونی موجب کاهش کارایی مقابله با پولشویی شده و ضرورت تدوین چارچوب حقوقی مناسب، افزایش ضمانت اجرایی، مشارکت مردم و نهادهای مدنی و هماهنگی با استانداردهای بین‌المللی را برجسته می‌کند.

علیزاده (۱۴۰۲) این پژوهش به بررسی نقش گروه ویژه اقدام مالی در مقابله با پولشویی و تأمین مالی تروریسم پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد این نهاد بین‌المللی با اتخاذ رویکرد مبتنی بر ریسک، الزامات نظارتی، همکاری‌های بین‌المللی و فناوری‌های نوین، ابزارها و استراتژی‌های متعددی برای شناسایی فعالیت‌های مالی مشکوک و ارتقای یکپارچگی مالی جهانی ارائه کرده است.

باصری و همکاران (۱۴۰۲) هدف پژوهش ارائه الگویی برای تشخیص درآمد مؤدیان مالیاتی بر اساس تراکنش‌های بانکی با روش داده‌بنیاد چندوجهی بوده است. نتایج حاصل از مصاحبه با خبرگان نشان می‌دهد عواملی چون ضعف روش‌های سنتی، فعالیت‌های زیرزمینی و محدودیت‌های قانونی مؤثرند و در نهایت الگویی شامل شرایط علی، مداخله‌گر، بسترها، راهبردها و پیامدهای مرتبط ارائه گردیده است.

سبزه‌علی و بدیچی (۱۴۰۲) این تحقیق با رویکرد توصیفی - تحلیلی به نقش نهادهای نظارتی حکومتی در جلوگیری از دارا شدن غیرقانونی مقامات دولتی پرداخته است. یافته‌ها نشان می‌دهد نظارت بر دارایی مقامات می‌تواند سلامت اداری، اعتماد عمومی و جایگاه ایران در شاخص‌های بین‌المللی شفافیت را بهبود بخشد. جوانمرد و همکاران (۱۴۰۲) در این مقاله ابعاد گسترش یافته پولشویی در اثر جهانی شدن اقتصاد بررسی شده است. نتایج نشان می‌دهد بانک‌ها و مؤسسات مالی با اقداماتی مانند آموزش کارکنان، گزارش معاملات مشکوک و نظارت بر انتقال پول می‌توانند نقش مهمی در پیشگیری ایفا کنند و قوانین ضدپولشویی ایران نیز تا حدی مطابق کنوانسیون مریدا است.

ابویی مهریزی و همکاران (۱۴۰۱) این تحقیق تأثیر الزام حسابرسان به استفاده از چک‌لیست قانون مبارزه با پولشویی بر کیفیت اطلاعات حسابداری شرکت‌های بورسی را بررسی کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد اجرای این الزام تأثیر قابل توجهی بر بهبود کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری داشته است.

قجاوند (۱۳۹۹) این پژوهش تحولات نوین مبارزه با پولشویی در سیاست کیفری ایران را بررسی کرده و نشان می‌دهد اصلاحات سال ۱۳۹۷ موجب همسویی بیشتر قوانین ایران با اسناد بین‌المللی شده است. با این حال کاستی‌هایی مانند تداخل وظایف نهادها و ضعف در جرم‌انگاری معاونت پولشویی همچنان چالش‌زا باقی مانده است. اسدی (۱۳۹۸) در این تحقیق ماهیت پولشویی به‌عنوان فرآیندی سه‌مرحله‌ای برای پنهان‌سازی منبع غیرقانونی درآمدها بررسی شده است. پژوهش نشان می‌دهد پولشویی پدیده‌ای فراملی است که جرایم متعددی همچون قاچاق، فرار مالیاتی و اختلاس را در بر می‌گیرد و می‌تواند پیامدهای مخربی بر اقتصاد کشورها داشته باشد.

چارچوب نظری مقاله بر اساس نظریه انتخاب عقلایی^۱، اقتصاد سایه^۲ و رویکرد نهادی^۳ بازسازی شد. این چارچوب امکان تحلیل رفتارهای فرصت‌طلبانه، انگیزه‌های فرار مالیاتی و پولشویی و نقش ضعف حاکمیت قانون و ناکارآمدی نظام مالیاتی را فراهم می‌کند. مطالعات اخیر مانند فروردا و همکاران (۲۰۲۴)؛ اشنایدر (۲۰۲۳) و سازمان توسعه همکاری بین‌المللی (۲۰۲۳) در متن مقاله وارد شده‌اند تا اهمیت شفافیت مالی و کنترل جریان‌های غیرقانونی در موفقیت سیاست‌های مالیاتی و مبارزه با پولشویی نشان داده شود. تحلیل‌ها و شواهد مربوط به ایران (امیری‌پور و پژویان، ۱۳۹۶؛ سامانی‌پور و همکاران، ۱۳۹۹) و اثرات همه‌گیری کووید-۱۹ بر گسترش جرایم مالی و پولشویی (آنیکا و همکاران، ۲۰۲۱؛ فینسن، ۲۰۲۰) در چارچوب نظری جدید ترکیب شدند تا رابطه مستقیم میان ضعف نظارت، افزایش ریسک پولشویی و ناکارآمدی مالیاتی روشن شود. در نتیجه تدوین چارچوب نظری مبتنی بر انتخاب عقلایی، اقتصاد سایه و رویکرد نهادی امکان تحلیل و مدیریت همزمان فرار مالیاتی و پولشویی و کاهش پیامدهای منفی اقتصادی و حکمرانی مالی را فراهم می‌سازد.

¹ Rational Choice Theory

² Shadow Economy Theory

³ Institutional Theory

روش‌شناسی تحقیق

(۱) نوع و هدف تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی همبستگی است. هدف آن توصیف منظم و عینی موضوعات مرتبط با فرار مالیاتی و پولشویی و تحلیل رابطه میان این دو پدیده در چارچوب اقتصادی و نهادی است.

(۲) روش گردآوری داده‌ها:

داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از منابع معتبر علمی داخلی و خارجی، مقالات، گزارش‌های بین‌المللی و مطالعات موردی جمع‌آوری شد. همچنین منابع از طریق جستجو در پایگاه‌های اینترنتی علمی و سایت‌های رسمی مرتبط تکمیل گردید.

(۳) روش تحلیل داده‌ها - تحلیل محتوای کیفی:

تحلیل محتوای کیفی مقاله بر اساس چارچوب ساندلووسکی و باراسو (۲۰۰۷) بازسازی شد. مراحل دقیق تحلیل به شرح زیر است:

- مرحله انتخاب متون: تعیین معیار ورود (مطالعات مرتبط با فرار مالیاتی و پولشویی بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴، زبان فارسی و انگلیسی، مجلات و گزارش‌های معتبر) و معیار خروج (مطالعات تکراری، غیرمرتبط یا فاقد داده‌های تحلیلی).
- کدگذاری اولیه: استخراج مفاهیم و موضوعات کلیدی مرتبط با فرار مالیاتی، پولشویی، نقش حسابداران و پیامدهای اقتصادی و نهادی.
- کدگذاری محوری: گروه‌بندی کدها در محورهای اصلی شامل عوامل نهادی، اقتصادی، رفتاری و فناوری.
- فراترکیب: تلفیق یافته‌ها و استخراج الگوهای رابطه‌ای میان پدیده‌ها، مطابق رویکرد سلسله‌مراتبی و فراترکیب مفهومی.
- تعداد منابع نهایی: پس از اعمال معیارهای ورود و خروج و پالایش، ۷۲ منبع به مرحله تحلیل نهایی وارد شد.

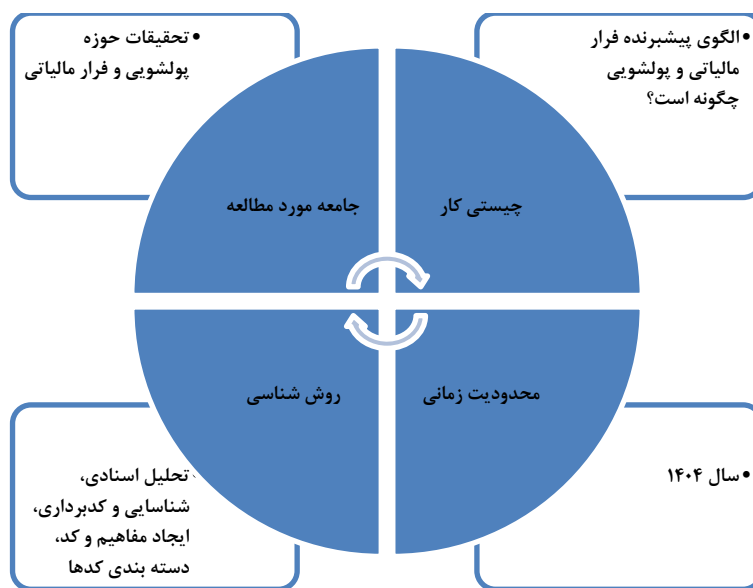
(۴) قابلیت تکرار و اطمینان علمی:

با توضیح مراحل دقیق انتخاب، پالایش و تحلیل منابع، اکنون پژوهش از نظر روش‌شناسی قابل تکرار و دارای اطمینان علمی بالاتری است. همچنین، بهره‌گیری از چارچوب ساندلووسکی و باراسو (۲۰۰۷) و تکنیک تحلیل سلسله‌مراتبی، یکپارچگی و منسجم بودن تحلیل را تقویت کرده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

این مطالعه کیفی در میان تحقیقات و پژوهش‌های صورت پذیرفته در خصوص تدوین الگوی پیشبرنده فرار مالیاتی و پولشویی و بررسی پیامدها انجام شد و به منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی با رویکرد قراردادی

استفاده شد. روش پژوهش حاضر، توصیفی - تحلیلی از نوع تحلیل محتواسست. تحلیل محتوی روشی است که به هر گونه فن نظام یافته و عینی برای استخراج ویژگی های پیام دلالت می کند. **گام نخست:** تنظیم سؤال پژوهش؛ در نگاره زیر پرسش های پژوهش به همراه پارامترهای مورد بررسی مشخص شده است.

نمودار (۱) پارامترها و پرسش های تحقیق بر اساس گام نخست متد فراترکیب

گام دوم: بررسی سیستماتیک آثار؛ در این گام، تمامی متون مرتبط با اهداف تحقیق مورد بررسی قرار گرفت.
گام سوم: انتخاب مقولات مناسب؛ در این مرحله محقق باید کیفیت منابع ذخیره شده بر اساس کلیدواژه های انتخابی فرار مالیاتی و پولشویی را ارزیابی کند.
گام چهارم: استخراج اطلاعات متون؛ در این تحقیق، از تحلیل محتوی به عنوان متد مورد استفاده برای استخراج اطلاعات از منابع نهایی، بهره برده شده است.
گام پنجم: تجزیه، تحلیل و ترکیب یافته های کیفی؛ در گام پنجم، به این ترتیب که تمامی کدهای شناسایی شده با توجه به مفاهیمی که دارند در قالب دسته های با مفاهیم مشابه دسته بندی میشوند. جدول زیر کدها و مقولات مولفه های تحقیق مرحله اول را با رویکرد تطبیقی را نشان می دهد:

جدول (۱) کدها و مقولات مولفه‌های تحقیق مرحله اول

مولفه	سنجه‌های مقدماتی
شرایط علی	فعالیت‌های زیرزمینی مالی (باصری و همکاران، ۱۴۰۲) ارضایتی مؤدیان و سازمان (باصری و همکاران، ۱۴۰۲) ضعف روش‌های سنتی تشخیص درآمد (باصری و همکاران، ۱۴۰۲) عادت منفی به پولشویی (فلاح و جعفر صالحی، ۱۴۰۳) فاجاق مواد مخدر و کالاهای غیرقانونی (ابوحمز، ۱۴۰۲) پسچیدگی و گستردگی جرایم مالی (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۳) دسترسی غیرقانونی به منابع مالی (اسدی، ۱۳۹۸) فساد مالی در نهادهای اقتصادی (صادقلو و دانشجو، ۱۳۹۵) فرار مالیاتی به عنوان مصداق پولشویی (دولت آبادی، ۱۳۹۴) بهره‌وری در بخش غیرقانونی و تأثیر آن بر بازار (حاج نوری و همکاران، ۱۴۰۳)
شرایط زمینه‌ای	زیرساخت‌های فناوری و ارتباطات (باصری و همکاران، ۱۴۰۲) نهادهای نظارتی حکومتی (سبزه علی و بدیعی، ۱۴۰۲) چارچوب حقوقی و قوانین ملی (عباسپور و مهدوی مجد، ۱۴۰۳) استانداردها و دستورالعمل‌های بین‌المللی (علیزاده، ۱۴۰۲) بازار مالی و اقتصاد جهانی (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۳) پسچیدگی قوانین کیفری (قجاوند، ۱۳۹۹) حجم و تراکنش‌های مالی (وانگ و ژائو، ۲۰۲۰) فرهنگ و عوامل اجتماعی (حسن و احمد، ۲۰۲۰) تعامل و همکاری بین نهادها (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۳) مقررات بین‌المللی FATF (سانتوس و آلمیا، ۲۰۲۲)
شرایط مداخله‌ای	الزامات قانونی و استانداردی (باصری و همکاران، ۱۴۰۲) اقدامات فرصت‌طلبانه و محدودیت‌های دسترسی (باصری و همکاران، ۱۴۰۲) آموزش و فرهنگ‌سازی حسابرسان (جوانمرد و همکاران، ۱۴۰۲) فناوری بلاک‌چین برای شفافیت (ویلسون و کلارک، ۲۰۲۲) هوش مصنوعی و الگوریتم‌های پیش‌بینی‌گر (نیگان و هوانگ، ۲۰۲۳) ابزارهای تحلیلی پیشرفته (میلر و توماس، ۲۰۲۱) بررسی دقیق و شناسایی مشتری (علیزاده، ۱۴۰۲) گزارش تراکنش‌های مشکوک (جوانمرد و همکاران، ۱۴۰۲) رعایت قوانین بین‌المللی ضد پولشویی (لی و کیم، ۲۰۲۰) سیاست جنایی قضایی و اجرای قوانین (عباسپور و مهدوی مجد، ۱۴۰۳)
پدیده محوری: فرار مالیاتی	فرار مالیاتی و درآمدهای پنهان (دولت آبادی، ۱۳۹۴) تطهیر پول حاصل از جرایم (اسدی، ۱۳۹۸)

مؤلفه	سنجه های مقدماتی
	تراکنش های مالی مشکوک (براون و همکاران، ۲۰۲۲) استفاده از ابزارهای نوین مالی (خان و مالیک، ۲۰۲۰) بهره‌وری غیرقانونی و جایگزینی نیروی کار (حاج نوری و همکاران، ۱۴۰۳) معاملات کاذب در بازار (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۳) قاچاق و جرایم سازمان یافته (ابوحمزه، ۱۴۰۲) منابع مالی مشکوک (ذوالکفیل و همکاران، ۲۰۲۳) نهادهای بین‌المللی پیشگیرنده (علیزاده، ۱۴۰۲) مقررات و کنترل های مالیاتی (دولت آبادی، ۱۳۹۴)
راهبردها	اصلاح قوانین و استانداردهای ملی (عباسپور و مهدوی مجد، ۱۴۰۳) آموزش و فرهنگ سازی مؤدیان و کارکنان مالی (جوانمرد و همکاران، ۱۴۰۲) استفاده از هوش مصنوعی و تحلیل پیش‌بینی‌گر (جکوسون و وایت، ۲۰۲۳) شناسایی و گزارش تراکنش‌های مشکوک (براون و همکاران، ۲۰۲۲) اجرای فناوری بلاک‌چین برای شفافیت (ویلسون و کلارک، ۲۰۲۲) کنترل و نظارت نهاد های بین‌المللی (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۳) سیاست جنایی و مجازات قانونی (قجاوند، ۱۳۹۹) بهبود ابزارهای تحلیلی و داده‌کاو (میلر و توماس، ۲۰۲۱) رویکرد مبتنی بر ریسک در حسابرسی (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۳) تطبیق قوانین با استانداردهای FATF (سانتوس و آلمیا، ۲۰۲۲)
پیامدها و نتایج	افزایش شفافیت مالی (ویلسون و کلارک، ۲۰۲۲) کاهش فعالیت‌های پولشویی (یوسف و همکاران، ۲۰۲۳) بهبود عملکرد حسابرسی مالیاتی (گارسیا و رودریگز، ۲۰۲۱) کاهش فساد مالی و اقتصادی (صادقو و دانشجو، ۱۳۹۵) ارتقای یکپارچگی و ثبات بازار (نوروزی و همکاران، ۱۴۰۳) افزایش دقت شناسایی تراکنش‌های مشکوک (براون و همکاران، ۲۰۲۲) ارتقای اعتماد عمومی (سبزه علی و بدیچی، ۱۴۰۲) کاهش انگیزه انجام جرم (ابوحمزه، ۱۴۰۲) بهبود تطبیق با مقررات بین‌المللی (لی و کیم، ۲۰۲۰) افزایش کارایی قوانین ملی و بین‌المللی (فلاح و جعفر صالحی، ۱۴۰۳)

منبع: یافته های پژوهش

در ادامه با تلفیق شاخص ها کدهای جدید زیر استخراج می شود:

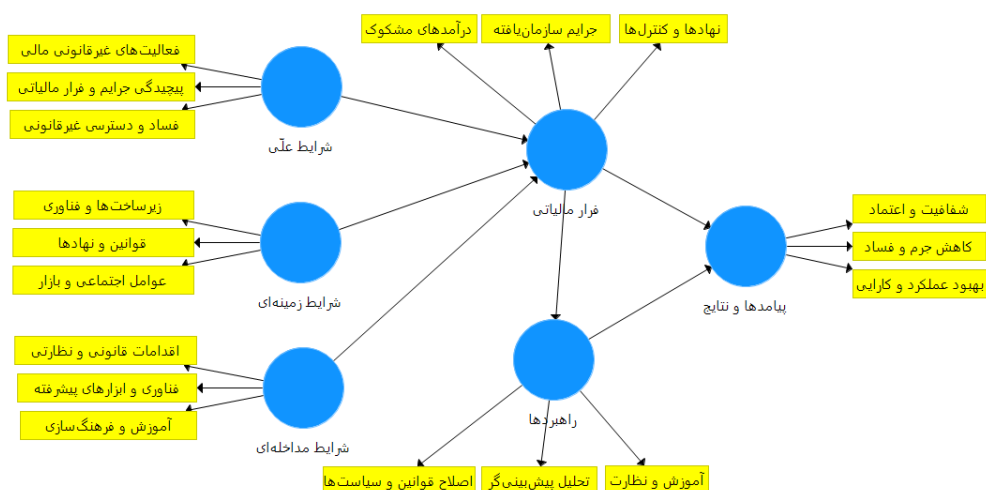
جدول (۲) کدها و مقولات با رویکرد تطبیقی (مرحله دوم)

متغیر اصلی	زیرمتغیر / عامل	سنجه‌های تشکیل‌دهنده
شرایط علی	۱. فعالیت‌های غیرقانونی مالی	فعالیت‌های زیرزمینی مالی؛ عادت منفی به پولشویی؛ بهره‌وری غیرقانونی و جایگزینی نیروی کار
	۲. پیچیدگی جرایم و فرار مالیاتی	ضعف روش‌های سنتی تشخیص درآمد؛ پیچیدگی و گستردگی جرایم مالی؛ فرار مالیاتی به عنوان مصداق پولشویی
	۳. فساد و دسترسی غیرقانونی	دسترسی غیرقانونی به منابع مالی؛ فساد مالی در نهادهای اقتصادی؛ قاچاق مواد مخدر و کالاهای غیرقانونی
شرایط زمینه‌ای	۱. زیرساخت‌ها و فناوری	زیرساخت‌های فناوری و ارتباطات؛ حجم و تراکنش‌های مالی؛ ابزارهای تحلیلی پیشرفته
	۲. قوانین و نهادها	چارچوب حقوقی و قوانین ملی؛ نهادهای نظارتی حکومتی؛ استانداردها و دستورالعمل‌های بین‌المللی
	۳. عوامل اجتماعی و بازار جهانی	فرهنگ و عوامل اجتماعی؛ تعامل و همکاری بین نهادها؛ بازار مالی و اقتصاد جهانی
شرایط مداخله‌ای	۱. اقدامات قانونی و نظارتی	الزامات قانونی و استانداردی؛ سیاست جنایی قضایی و اجرای قوانین؛ رعایت قوانین بین‌المللی ضد پولشویی
	۲. فناوری و ابزارهای پیشرفته	فناوری بلاک‌چین برای شفافیت؛ هوش مصنوعی و الگوریتم‌های پیش‌بینی‌گر؛ بررسی دقیق و شناسایی مشتری
	۳. آموزش و فرهنگ‌سازی	آموزش و فرهنگ‌سازی حسابرسان؛ گزارش تراکنش‌های مشکوک؛ بهبود ابزارهای تحلیلی و داده‌کاوی
پدیده محوری: فرار مالیاتی	۱. تراکنش‌ها و درآمد‌های مشکوک	فرار مالیاتی و درآمد‌های پنهان؛ تراکنش‌های مالی مشکوک؛ منابع مالی مشکوک
	۲. جرایم سازمان‌یافته بازار	تطهیر پول حاصل از جرایم؛ قاچاق و جرایم سازمان‌یافته؛ معاملات کاذب در بازار
	۳. نهادها و کنترل‌ها	نهادهای بین‌المللی پیشگیرنده؛ مقررات و کنترل‌های مالیاتی؛ استفاده از ابزارهای نوین مالی
راهبردها	۱. اصلاح قوانین و سیاست‌ها	اصلاح قوانین و استانداردهای ملی؛ سیاست جنایی و مجازات قانونی؛ تطبیق قوانین با استانداردهای FATF
	۲. فناوری و تحلیل پیش‌بینی‌گر	استفاده از هوش مصنوعی و تحلیل پیش‌بینی‌گر؛ اجرای فناوری بلاک‌چین برای شفافیت؛ رویکرد مبتنی بر ریسک در حسابرسی
	۳. آموزش و نظارت	آموزش و فرهنگ‌سازی مؤدیان و کارکنان مالی؛ شناسایی و گزارش تراکنش‌های مشکوک؛ کنترل و نظارت نهادهای بین‌المللی
پیامدها و نتایج	۱. شفافیت و اعتماد	افزایش شفافیت مالی؛ ارتقای اعتماد عمومی؛ بهبود تطبیق با مقررات بین‌المللی

متغیر اصلی	زیرمتغیر / عامل	سنجه‌های تشکیل‌دهنده
	۲. کاهش جرم و فساد	کاهش فعالیت‌های پولشویی؛ کاهش فساد مالی و اقتصادی؛ کاهش انگیزه انجام جرم
	۳. بهبود عملکرد و کارایی	بهبود عملکرد حسابرسی مالیاتی؛ ارتقای یکپارچگی و ثبات بازار؛ افزایش کارایی قوانین ملی و بین‌المللی

منبع: یافته‌های پژوهش

در ادامه به وضعیت شبکه مضامین اصلی و فرعی اشاره شده است:

نمودار (۲) شبکه مضامین تحقیق

سطح زمینه‌ای، متشکل از عوامل اجتماعی و اقتصادی مانند رفتار فرصت‌طلبانه مؤدیان، سطح آگاهی مالیاتی، فرهنگ سازمانی و فشارهای اقتصادی است که زمینه پذیرش یا مقاومت در برابر قوانین و فناوری‌ها را شکل می‌دهند. در این چارچوب، شرایط زمینه‌ای می‌تواند اثر مستقیم فناوری و قوانین را تعدیل کند؛ برای نمونه در محیطی با فشار اقتصادی شدید، حتی سامانه‌ها و چارچوب‌های قانونی سختگیرانه ممکن است اثر کمتری در کاهش فرار مالیاتی داشته باشند. سطح مداخله‌ای شامل سیاست‌های تشویقی و تنبیهی، آموزش حسابداران و ممیزان و نظارت کلان‌احتیاطی بانک‌ها است که مسیر اثرگذاری فناوری و قوانین را تقویت کرده و اثرات فرصت‌طلبانه را تعدیل می‌کنند. در این راستا، مسیرهای علی میان سه سطح و پدیده محوری بر اساس داده‌های کتابخانه‌ای، مطالعات موردی و نتایج حاصل از مصاحبه با ۶ کارشناس مالیاتی و حسابرسی شفاف شد. تحلیل‌ها

نشان داد که تعامل میان فناوری، قوانین و عوامل اجتماعی تعیین‌کننده شدت یا کاهش فرار مالیاتی و پولشویی است و سیاست‌های مداخله‌ای نقش تعدیلی مهمی دارند.

تحقق کفایت نظری

فرایند جمع‌آوری داده‌ها تا جایی ادامه پیدا می‌کند که محقق در داده‌ها به مرز اشباع برسد و مفاهیم مرتبط با پدیده مورد نظر که توسط مصاحبه‌شوندگان مختلف مطرح می‌شوند تکراری شده و مطلب جدیدی به مدل اضافه نشود. جدول زیر چگونگی تحقق این معیار در پژوهش حاضر را نشان می‌دهد:

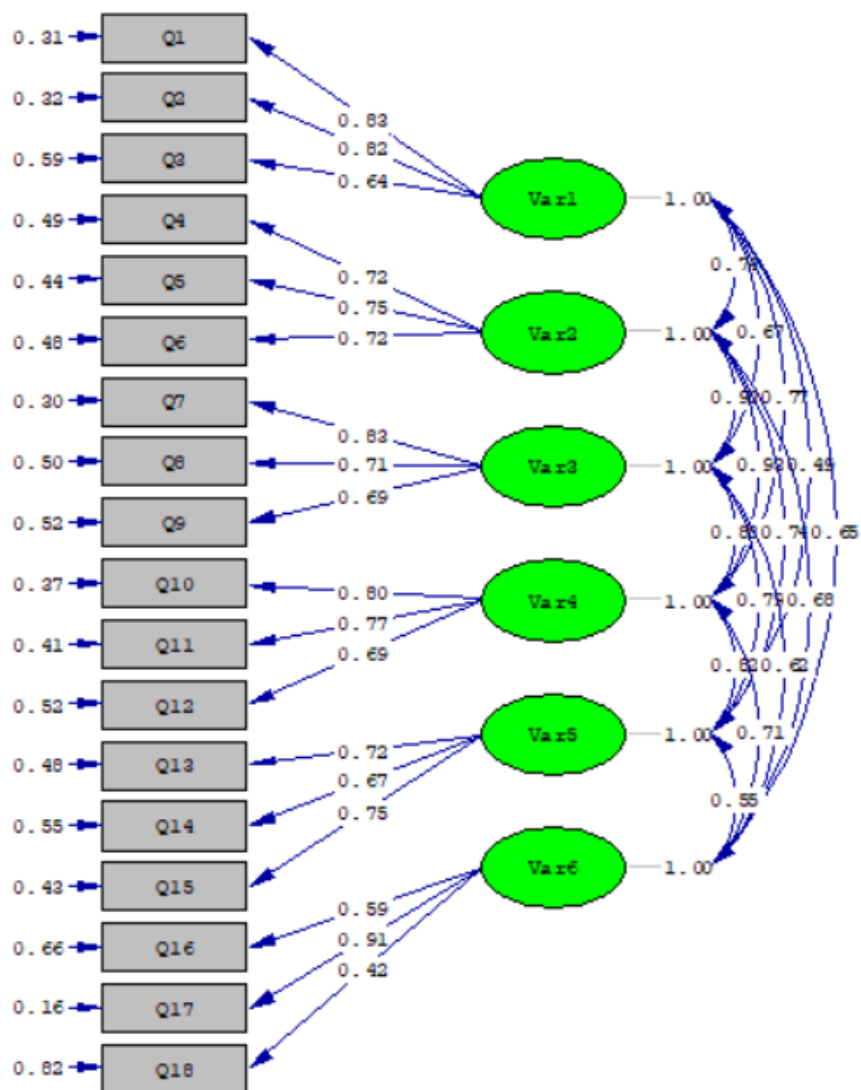
جدول (۶) چگونگی تحقق کفایت نظری

مصاحبه	فراوانی کدهای باز	تعداد مفاهیم	تکمیل مفاهیم قبلی	ظهور مقولات جدید	تکمیل مقولات قبلی
شرایط علی	۸۳	۴۵	-	۱۱	
شرایط زمینه‌ای	۶۲	۶۱	۱۶	۳	۲
شرایط مداخله‌ای	۶۹	۶۷	۶		۱
پدیده اصلی	۴۸	۶۹	۲		
راهبردها و پیامدها	۴۲	۷۴	۵		

در ادامه جهت سنجش روایی سنجه‌های اصلی مدل از تکنیک تحلیل عاملی تاییدی استفاده شده است که نتایج آن در ادامه آورده شده است:

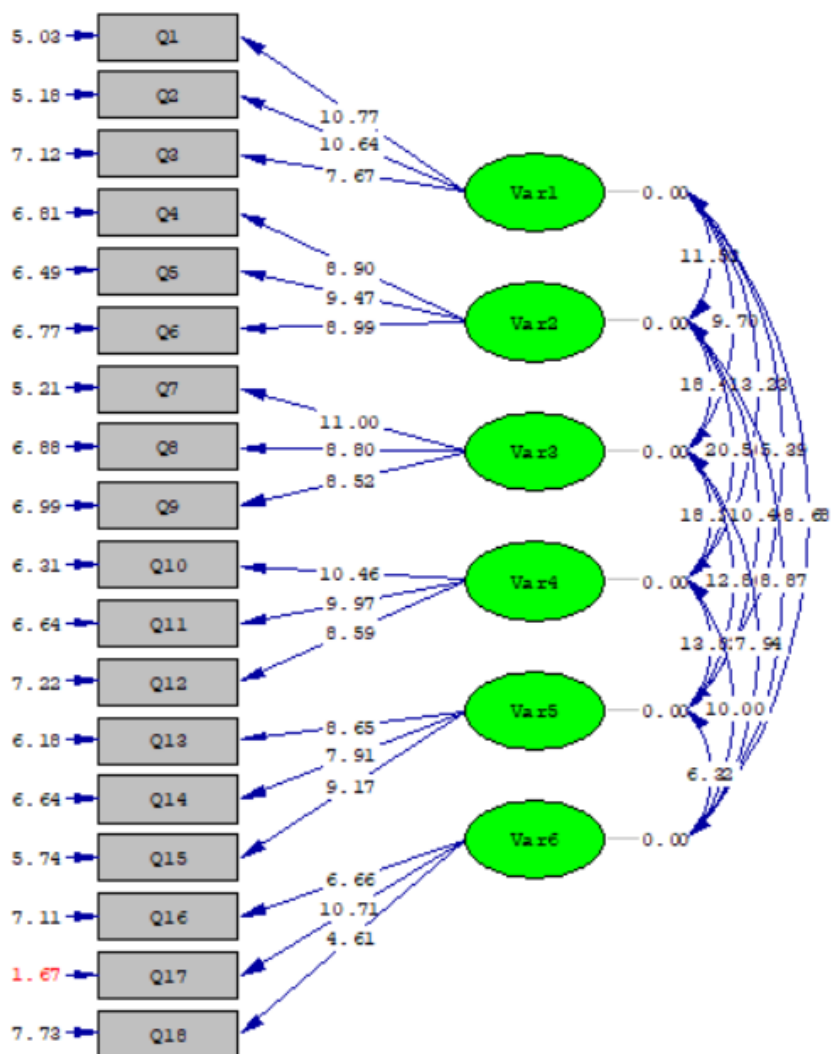
تحلیل عاملی تاییدی

نمودارهایی که در بخش زیر آورده ایم مدل اندازه‌گیری در حالت استاندارد و معناداری را نشان می‌دهد. همان‌طور که این نمودارها نشان می‌دهد، عضویت کلیه عوامل بررسی شده در این متغیر تایید شده است.

Chi-Square=195.88, df=120, P-value=0.00001, RMSEA=0.070

نمودار (۳) مدل اندازه گیری با استفاده از تحلیل عاملی در حالت استاندارد

Chi-Square=195.88, df=120, P-value=0.00001, RMSEA=0.070

نمودار (۴) مدل اندازه‌گیری با استفاده از تحلیل عاملی در حالت معنی‌داری

در حالت معناداری ارتباط یا عدم ارتباط متغیرهای مستقل و وابسته با هم بررسی می‌شوند. اگر مقدار آماره تی بین دو متغیر بالاتر از قدر مطلق ۱.۹۶ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ باشد این بدین معنی است که بین دو متغیر ارتباط معناداری با احتمال ۹۵٪ وجود دارد (هیر، ۲۰۰۶). همچنین دومین شرط برقراری روایی همگرا این است که بارهای عاملی بزرگ‌تر از ۰/۴ باشند (هالند، ۱۹۹۹).

جدول (۷) بارهای عاملی استاندارد شده و ضرایب معناداری گویه ها

نتیجه	معنی داری	استاندارد	سنجه
مطلوب و معنادار	0.83	10.77	Q1
مطلوب و معنادار	0.82	10.64	Q2
مطلوب و معنادار	0.64	7.67	Q3
مطلوب و معنادار	0.72	8.90	Q4
مطلوب و معنادار	0.75	9.47	Q5
مطلوب و معنادار	0.72	8.99	Q6
مطلوب و معنادار	0.83	11.00	Q7
مطلوب و معنادار	0.71	8.80	Q8
مطلوب و معنادار	0.69	8.52	Q9
مطلوب و معنادار	0.80	10.46	Q10
مطلوب و معنادار	0.77	9.97	Q11
مطلوب و معنادار	0.69	8.59	Q12
مطلوب و معنادار	0.72	8.65	Q13
مطلوب و معنادار	0.67	7.91	Q14
مطلوب و معنادار	0.75	9.17	Q15
مطلوب و معنادار	0.59	6.66	Q16
مطلوب و معنادار	0.91	10.71	Q17
مطلوب و معنادار	0.42	4.61	Q18

همان‌طور که از جدول فوق مشخص است، مقدار آماره تی و سطح معناداری بین گویه‌ها و متغیرهای مکنون مربوط به خودشان در تمامی موارد به ترتیب بیشتر از ۱.۹۶ و کمتر از سطح خطای ۰.۰۵ محاسبه شده است. لذا معناداری روابط بین گویه‌ها و متغیرهای متناظرشان تأیید می‌شود. همچنین مقدار بار عاملی استاندارد شده برای تمامی سؤالات پرسشنامه به ترتیب بیشتر از ۰.۴ می‌باشد و نیاز به حذف گویه‌ای در مدل احساس نمی‌شود. پایایی معرف که توان دوم بارهای عاملی یک معرف استاندارد شده است. نشان می‌دهد که چه مقدار از تغییر در یک آیتم (گویه) به وسیله سازه (متغیر مکنون) تشریح شده است و به واریانس استخراج شده از یک آیتم برمی‌گردد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تدوین الگوی فرار مالیاتی و پولشویی و تبیین پیامدهای آن انجام شد. یافته‌ها نشان می‌دهند که فرار مالیاتی و پولشویی نتیجه برهم‌کنش پیچیده‌ای از عوامل اقتصادی، اجتماعی، قانونی و فناورانه است و نه صرفاً یک رفتار فردی یا سازمانی؛ از این‌رو، سیاست‌های مقابله‌ای باید به‌طور هم‌زمان در این سطوح طراحی شوند.

تحلیل مؤلفه‌های شرایط علی نشان داد که فعالیت‌های غیرقانونی مالی، پیچیدگی جرایم و ضعف روش‌های سنتی تشخیص درآمد بستر اصلی گسترش این پدیده‌ها هستند، در حالی که زیرساخت‌های فناورانه، استانداردهای بین‌المللی و چارچوب‌های قانونی کارآمد می‌توانند نقش پیشگیرانه مؤثری ایفا کنند. فناوری‌های نوین مانند بلاک‌چین و الگوریتم‌های هوش مصنوعی با ارتقای شفافیت و قابلیت رهگیری تراکنش‌ها، دقت شناسایی فعالیت‌های مشکوک را افزایش می‌دهند و آموزش حسابرسان و فرهنگ‌سازی میان مؤدیان مالیاتی انگیزه‌های فرار را کاهش می‌دهد.

تحلیل شرایط زمینه‌ای و مداخله‌ای نشان می‌دهد که رفتار فرصت‌طلبانه مؤدیان و فشارهای اقتصادی می‌تواند اثرگذاری قوانین و فناوری‌ها را تعدیل یا تقویت کند. در این راستا، اصلاح فرآیند گزارش تراکنش‌های مشکوک، آموزش حرفه‌ای حسابرسان مالیاتی و هماهنگی میان نهادهای مالی و قانونی می‌تواند ضمن افزایش انطباق مؤدیان با قوانین، اثرات رفتاری فرصت‌طلبانه را کاهش دهد. تعامل میان فناوری، قوانین و عوامل اجتماعی به صورت مسیرهای علی مشخص شد که شدت یا کاهش فرار مالیاتی و پولشویی را تعیین می‌کند و اجرای سیاست‌های مداخله‌ای نقش تعدیلی مهمی ایفا می‌کند.

از منظر راهبردی، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که طراحی راهبردهای جامع و تلفیقی شامل توسعه فناوری‌های پیشرفته، آموزش مستمر، اصلاح قوانین و همسوسازی با استانداردهای بین‌المللی (به ویژه FATF)، نظارت کلان‌احتیاطی و هماهنگی بین‌المللی می‌تواند به‌طور مؤثر کارایی نظام مالیاتی را ارتقا دهد، انگیزه‌های فساد مالی و پولشویی را کاهش دهد و شفافیت و اعتماد عمومی در بازارهای مالی را افزایش دهد. این نتایج با یافته‌های داخلی و بین‌المللی همخوان است؛ برای مثال مطالعات باصری و همکاران (۱۴۰۲)، فلاح و جعفرصالحی (۱۴۰۳)، نیگان و هوانگ (۲۰۲۳)، و ویلسون و کلارک (۲۰۲۲) تأثیر ابزارهای فناورانه و سیاست‌های قانونی و فرهنگی را بر کاهش فرار مالیاتی و پولشویی تأیید کرده‌اند.

در مجموع، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مقابله اثربخش با فرار مالیاتی و پولشویی مستلزم یک الگوی چندبعدی و پویا است که فناوری‌های پیشرفته، سیاست‌های قانونی منسجم، آموزش و فرهنگ‌سازی مالی را همزمان به‌کار گیرد. اجرای چنین الگوی جامع، علاوه بر کاهش پایدار فساد مالی، موجب ارتقای شفافیت، یکپارچگی بازار و اعتماد عمومی در نظام مالی کشور می‌شود و بستری برای سیاست‌گذاری مؤثر و پایدار در حوزه مالی و اقتصادی فراهم می‌آورد.

پیشنهادات بر اساس نتایج تحقیق

۱. نوسازی قوانین ملی و همسویی با استانداردهای بین‌المللی
به‌روزرسانی قوانین مالیاتی و ضدپولشویی و تطبیق آنها با الزامات FATF و سایر استانداردهای جهانی، نخستین گام برای رفع ضعف‌های روش‌های سنتی تشخیص درآمد است. این اقدام امکان شناسایی سریع‌تر تراکنش‌های مشکوک را فراهم می‌کند و شکاف‌های قانونی که بستر فرار مالیاتی را ایجاد می‌کند کاهش می‌یابد.

۲. استقرار فناوری‌های نوین برای شفافیت و رهگیری مالی سرمایه‌گذاری هدفمند در زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، امنیت سایبری، بلاک‌چین و الگوریتم‌های هوش مصنوعی باید در اولویت قرار گیرد. این فناوری‌ها می‌توانند با افزایش دقت در ردیابی تراکنش‌ها، شناسایی فعالیت‌های مشکوک را تسهیل کرده و ریسک پولشویی و تقلب مالی را به حداقل برسانند.
۳. تقویت ظرفیت نهادی و توسعه سرمایه انسانی نهادهای نظارتی و حسابرسی باید با آموزش تخصصی و ابزارهای تحلیلی پیشرفته پشتیبانی شوند تا توانایی آن‌ها در شناسایی و مقابله با جرایم مالی افزایش یابد. این امر شامل فرهنگ‌سازی مالی میان مؤدیان و کارکنان مالیاتی نیز هست تا هم انگیزه رعایت قوانین تقویت شود و هم اعتماد عمومی به نظام مالی بالا رود.
۴. اعمال سیاست‌های بازدارنده و پایش مستمر اجرای سیاست‌های جنایی بازدارنده و مجازات‌های متناسب همراه با یک سیستم پایش و ارزیابی دائمی، به اصلاح مستمر قوانین و راهبردها کمک می‌کند. این رویکرد ریسک ارتکاب جرایم مالی را کاهش داده و کارایی اقدامات پیشگیرانه را تضمین می‌کند.

فهرست منابع

- ابوحوزه، علیرضا، ۱۴۰۲، مبارزه با فساد مالی و پول شویی در حقوق بین الملل، دومین همایش ملی پژوهش‌های کاربردی نوین در حسابداری، دامغان، <https://civilica.com/doc/1964543>
- ابویی مهریزی، الهام و برزگری خانقاه، جمال، ۱۴۰۱، قانون مبارزه با پولشویی در حسابرسی و تاثیر آن بر کیفیت اطلاعات حسابداری، یازدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد، حسابداری و بانکداری، <https://civilica.com/doc/1492705>
- اسدی، بهنام، ۱۳۹۸، راهکارهای مبارزه با پول شویی و بررسی ابعاد ماهیتی جرم پولشویی، <https://civilica.com/doc/1273457>
- احمدی موید، علی و محمودی، امیررضا. (۱۴۰۴). استقرار قوانین هوش مصنوعی در مبارزه با پولشویی و بازیابی دارایی‌ها. (e218734). فصلنامه تمدن حقوقی، ۸(۲۳)، ۱۶۱۵. doi: 10.22034/lc.2025.513887.1615
- امیدی‌پور، رضا و پژویان، جمشید (۱۳۹۶). «فرار مالیاتی بر پایه درآمد اشخاص حقوقی در ایران»، فصلنامه اقتصاد مالی، ۳۹، ۲۷-۵۶.
- باصری مختار، امیری علی، سالاری حجت الله سالاری، رستمی جاز حمید. الگوی مفهومی تشخیص درآمد شرکتهای و مشاغل بر اساس تراکنش‌های بانکی: رهیافت داده بنیاد چندوجهی. پژوهشنامه مالیات. ۱۴۰۲؛ ۳۱ (۵۹): ۷۶-۱۰۳.
- بیدکی س. م.، جعفری م.، و میرحسینی س. م. (۱۴۰۴). چالش‌های اجرائی حکمرانی شایسته در نظام مالیاتی ایران. دانشنامه فقه و حقوق تطبیقی، ۱-۱۴.

- حاج نوری، آیدا، امیری، میثم، امیری، مقصود، توکلین، حسین، پیمانی، مسلم. (۱۴۰۳). تاثیر پولشویی بر متغیرهای کلان اقتصادی در چارچوب مدل های عمومی پویای تصادفی. پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، ۱۴(۵۴)، - . doi: 10.30473/egdr.2023.68200.6731
- حیدرزاده ف.، شمس ا.، و عموزیدی س. (۱۴۰۵). سازوکارهای حقوقی پیشگیری و مقابله با پولشویی در نظام بانکی ایران (با تاکید بر الزامات سازمان های پولی و مالی جهانی). دانشنامه فقه و حقوق تطبیقی، ۱-۲۵. <https://jecjl.com/index.php/jecjl/article/view/323>
- سامانی پور، حسن، محمدی، تیمور، شاکری، عباس و تقوی، مهدی (۱۳۹۹). الزامات نظارت احتیاطی کلان و تاثیر آن بر ثبات نظام بانکی ایران. اقتصاد مالی، ۵۲ (۱۴)، ۱-۲۶.
- سبزه علی، راضیه، & بدیعی، مهرداد. (۱۴۰۲). نقش نهادهای نظارتی حکومتی در پیشگیری از دارا شدن من غیر حق مقامات دولتی. پژوهشهای حقوقی، ۲۲(۵۵)، ۳۶۷-۴۰۳. doi: 10.48300/jlr.2022.334092.1996
- صدقاتی، علیرضا، فرح بخش، مجتبی و صادقی زبازی، حاتم. (۱۴۰۴). سیاست جنایی تقنینی و اجرایی ایران در قبال مبارزه با پولشویی با تأکید بر قانون اصلاح مبارزه با پولشویی. فقه جزای تطبیقی، ۵(۲)، ۵۱-۶۳. doi: 10.22034/jccj.2024.426225.1431
- زراعت کیش، یعقوب و بامری، سهراب. (۱۴۰۴). شناسایی فعالیت‌های مجرمانه زمینه‌ساز پولشویی در بخش کشاورزی ایران با استفاده از تئوری بنیانی. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، (۱)، - . doi: 10.22059/ijaedr.2025.322610.669035
- علیزاده، غزاله، شامبیاتی، هوشنگ، سلیمی، صادق. (۱۴۰۱). پیشگیری از تامین مالی تروریسم و پولشویی با بهره گیری از شناسایی ریسک مشتری. پژوهشهای حقوقی، ۲۱(۵۰)، ۱۵۷-۱۸۵. doi: 10.48300/jlr.2022.153746
- علیزاده، احمد، ۱۴۰۲، پولشویی و تامین مالی تروریسم و چگونگی پی بردن به آن توسط گروه ویژه اقدام مالی، هفتمین کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری، بانکداری و اقتصاد ایران، مشهد، <https://civilica.com/doc/2006173>
- فلاح، محسن و جعفر صالحی، نرجس، ۱۴۰۳، پولشویی و اقدامات متقابل با آن در اسناد بین الملل و حقوق ایران، هشتمین کنفرانس بین المللی مطالعات اجتماعی، حقوق و فرهنگ عامه، تهران، <https://civilica.com/doc/2044405>
- فلاحتی، علی؛ فتاحی، شهرام؛ حیدری دیزگرانی، علی و شکری، نعیم (۱۳۹۶). «بررسی پایداری مالی و شوک‌های مالی گذرا در اقتصاد ایران». فصلنامه اقتصاد مالی، ۱۱ (۴۱)، ۱۵۷-۱۲۳. <https://www.magiran.com/paper/1880668>
- قجاوند، محسن. (۱۳۹۹). تحلیل تحولات نوین مبارزه با پولشویی در سیاست کیفری ایران. مطالعات حقوق کیفری و جرم شناسی، ۵۰(۲)، ۴۶۵-۴۹۰. doi: 10.22059/jqcles.2021.81047
- کلائی، مرضیه و خدابخشی پاريجان، خدیجه و جوادزاده، دانیال، ۱۴۰۳، مطالعه و بررسی نقش ابتکارات دولت الکترونیکی بر فرار مالیاتی و پولشویی با تاکید بر نقش تعدیل گر فناوری اطلاعات و ارتباطات، دومین همایش ملی رویکردهای نوین در حسابداری، حسابرسی و مالی، علی آباد، <https://civilica.com/doc/2134926>

نوروزی، میثم، اسکندری خوشگو، مهدی، & ابوالقاسمی، ساناز. (۱۴۰۳). بررسی رویکرد نهادهای مالی بین‌المللی در پیشگیری و مقابله با پولشویی. فصلنامه مطالعات بین‌المللی، ۲۱(۱)، ۵۵-۷۳. doi: 10.22034/isj.2024.388124.1982
یزدانی، دنیا و امجدیان، فرامرز، ۱۴۰۴، پولشویی از طریق ارزهای دیجیتال تجزیه و تحلیل آن از منظر حقوق بین‌الملل، <https://civilica.com/doc/2216964>

- Ahmed, R., & Salem, M. (2021). The impact of auditor training on improving detection of money laundering. *Middle Eastern Journal of Finance*, 39(5), 321-344.
- Al-Safawi, A. A. K., Al-Farhan, H. A. E., Azadeh, B., I Al Shgaen, S. S. A. A. K., & Al-Hamd, R. T. J. F. (2022). The Effect of Internal Auditing in Combating Money Laundering. *World Bulletin of Management and Law (WBML)*, 6, 69-78.
- Aslani, M., Lotfaliyan, F., Shafieipour, V., & Ghasemi, M. (2011). The Role of Auditing Profession in Fighting Against Economic and Financial Crimes. *International Conference on E-business, Management and Economics*, 25, 151-157.
- Bharathan, Vipin. "Central Bankers and Crypto-Twitter Perennially in Opposition; Analysis of Scale of Crypto-Crime and The Prospect for Regulation". *Forbes*. Archived from the original on 25 February 2021. Retrieved 17 February 2021.
- Brown, A., Wilson, T., & Martinez, R. (2022). *Artificial intelligence in detecting suspicious transactions in tax auditing*. *Financial Technology Journal*, 67(1), 89-103.
- Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN). (2020). The Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) encourages financial institutions to communicate concerns related to the Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and to remain alert to related illicit financial activity. FinCEN. <https://www.fincen.gov/news/news-releases/financial-crimes-enforcement-network-fincen-encourages-financial-institutions>
- Garcia, L., & Rodriguez, H. (2021). *Risk analysis in tax auditing and its impact on anti-money laundering efforts*. *Journal of Accounting and Auditing*, 19(3), 87-110.
- Gonzalez, P., & Martinez, F. (2023). *Comparative analysis of anti-money laundering measures across countries and their impact on tax auditing*. *Global Finance Review*, 30(2), 111-134.
- Hassan, A., & Ahmed, M. (2020). *Cultural influences on the effectiveness of tax auditors in combating money laundering*. *Journal of Financial Studies*, 31(4), 222-241.
- Helmy, T. H. E., et al., "Artificial Intelligence for Anti-money Laundering: A Review and Extension", *Digital Finance*, 2020.
- ICAEW. (2020). ICAEW code of ethics. ICAEW. <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/members/regulations-standards-and-guidance/ethics/icaew-code-of-ethics-2020.ashx?la=en>
- Imeny, V. M., Norton, S. D., Moradi, M., & Salehi, M. (2021). The anti-money laundering expectations gap in Iran: Auditor and judiciary perspectives. *Journal of Money Laundering Control*, 24(4), 681-692.
- Imeny, V. M., Norton, S. D., Moradi, M., & Salehi, M. (2021). The anti-money laundering expectations gap in Iran: Auditor and judiciary perspectives. *Journal of Money Laundering Control*, 24(4), 681-692.
- IMF, "Leveraging Anti-money Laundering Measures to Improve Tax Compliance and Help Mobilize Domestic Revenues", 2020.
- Jabin, S. (2021). The impact of COVID-19 on the accounting profession in Bangladesh. *Journal of Industrial Distribution & Business*, 12(7), 7-14.
- Jackson, D., & White, L. (2023). *Predictive analytics in tax auditing: Identifying money laundering patterns*. *Journal of Predictive Analysis*, 47(3), 149-170.

- Jorisch, A., "Tainted Money: Are We Losing the War on Money Laundering and Terrorism Financing?", Red Cell Intelligence Group, 2021.
- Khan, I., & Malik, A. (2020). *The use of modern financial instruments in detecting money laundering by tax auditors*. Journal of Finance and Economics, 33(7), 75-99.
- Lee, S., & Kim, J. (2020). *International anti-money laundering laws and their impact on tax auditing efficiency*. International Journal of Financial Studies, 12(4), 56-74.
- Maio, André. (2025). Tax Evasion and Money Laundering in the 21st Century: Challenges and Strategies for Combat.
- Milanovic, Kristina. (2024). Money Laundering and Other Forms of Financial Crime. Journal of Law and Politics. 5. 73-94. 10.69648/JJDU2862.
- Miller, K., & Thomas, G. (2021). *Advanced analytics tools and their role in improving tax auditing against money laundering*. Journal of Applied Financial Research, 46(4), 255-275.
- Nguyen, T., & Hoang, N. (2023). *Artificial intelligence in risk analysis for tax auditors: A focus on anti-money laundering*. Journal of Emerging Technologies, 40(5), 64-88.
- Norton, S. D. (2018). Suspicion of money laundering reporting obligations: Auditor compliance, or sceptical failure to engage? Critical Perspectives on Accounting, 50(1), 56-66.
- Onyeaka, H., Anumudu, C. K., Al-Sharify, Z. T., Egele-Godswill, E., & Mbaegbu, P. (2021). COVID-19 pandemic: A review of the global lockdown and its far-reaching effects. Science Progress, 104(2), 1-18.
- Ravenda, D., Valencia-Silva, M. M., Argiles-Bosch, J. M., & García-Blandón, J. (2019). Money laundering through the strategic management of accounting transactions. Critical Perspectives on Accounting, 60(1), 65-85.
- Salehi, M., Imeny, V. M., & Baygi, A. K. (2020). The necessity of anti-money laundering standards for Iranian auditors. Journal of Money Laundering Control, 23(1), 187-207.
- Santos, D., & Almeida, P. (2022). *The legal framework's role in enhancing tax auditing efficiency in combating money laundering*. European Journal of Financial Regulation, 11(1), 45-68.
- Sanusi, M. Z., Adam, Y. C., Azman, M. N. N. S., & Mohamed, N. (2016). Investigations and Charges of Money Laundering Cases under AMLATFA: Enforcement of Malaysia Central Bank. International Journal of Economics and Management, 10, 541-555.
- Shen, H., Fu, M., Pan, H., Yu, Z., & Chen, Y. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on firm performance. Emerging Markets Finance and Trade, 56(10), 2213-2230.
- Smith, J., & Johnson, M. (2021). *The impact of modern technologies on anti-money laundering in tax auditing*. Journal of Financial Auditing, 45(2), 123-145.
- Tranfield, D., et al., "Trade-based money laundering: a systematic literature review", Emerald Insight, 2022.
- Vitvitskiy, S. S., Kurakin, O. N., Pokataev, P. S., Skriabin, O. M., & Sanakoiev, D. B. (2021). Peculiarities of cybercrime investigation in the banking sector of Ukraine: Review and analysis. Banks and Bank Systems, 16(1), 69-80.
- Wang, H., & Zhao, L. (2020). *Big data and its role in detecting money laundering in tax auditing*. Journal of Data Science, 28(3), 200-220.
- Wilson, P., & Clark, J. (2022). *Blockchain technology and its potential for transparency in tax auditing*. Journal of Financial Innovation, 55(2), 135-158.
- Wronka, C. (2021). "Cyber-laundering": The change of money laundering in the digital age. Journal of Money Laundering Control, 25(2), 330-344.
- Yusoff, Yusri & Hamidi, Anis & Ali, Nur & Zaidi, Nur & Isa, Nur & Paharazi, Mohamad. (2023). Role of Auditors in Reducing Effects of Money Laundering: Concept Paper. International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences. 12. 10.6007/IJAREMS/v12-i1/16585.

- Zhang, Y., Wang, Z., & Liu, S. (2023). *Risk-based auditing and its effect on detecting money laundering in tax audits*. Risk Management Journal, 25(2), 98-120.
- Zolkafil, Salwa & Syed Mustapha Nazri, Sharifah Nazatul Faiza & Syed, Faiza & Nazri, Mustapha & Mohd Razali, Fazlida & Tarmizi, Masetah & Masum, Mofijul. (2023). MONEY LAUNDERING FRAMEWORK FOR PROFESSIONAL ACCOUNTANTS. Journal of Nusantara Studies (JONUS). 8. 235-256. 10.24200/jonus.vol8iss3pp235-256.

Developing a Model for Tax Evasion and Money Laundering and Examining Its Consequences

Zohair Mofidi

Department of Accounting, Kish International Branch, Islamic Azad University, Kish, Iran

Zohreh Hajiha

Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

(Corresponding author)

(Badiei@iaau.ac.ir)

Hossein Badii

Department of Accounting, ST.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

Artin Beytari

Department of Accounting, ShQ.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran

Abstract

Identifying the influencing factors and designing preventive strategies to reduce this phenomenon necessitate systematic and practical research. This study aims to examine the factors affecting tax evasion and develop preventive strategies. The research method is applied in terms of purpose and descriptive-documentary in terms of data collection. By integrating causal conditions, contextual conditions, and intervening conditions, the present study identifies the core phenomenon of tax evasion, counter-strategies, and its consequences. Findings indicate that underground financial activities, weaknesses in traditional income detection methods, illegal access to financial resources, and the complexity of financial crimes are among the most important causal conditions of tax evasion. In the contextual conditions, technological infrastructure, legal frameworks, regulatory institutions, and international interactions played key roles. Proposed strategies include revising laws and standards, improving financial transparency, enhancing auditing performance, and strengthening international supervision. This study, by providing an integrated model, offers a suitable framework for financial policymaking and the development of regulatory tools.

Keywords: Tax evasion, money laundering, financial transparency, tax auditing, preventive strategies.

